



Právní a etické hranice provádění intervencí před průkazem smrti u možného dárce (DCD i DBD)

Renata Černá Pařízková

Klinika anesteziologie, resuscitace a intenzivní medicíny
Univerzita Karlova v Praze, Lékařská fakulta v Hradci Králové
Fakultní nemocnice Hradec Králové

Outline

- **Právní rámec dárcovství orgánů v ČR**
- **Intervence před průkazem smrti**
- **Diskuze**
 - Právo x etika x praxe



Právní rámec dárcovství orgánů v ČR

Zákon č. 285/2002 Sb.

Zákon o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů a o změně některých zákonů
(transplantační zákon)

Vyhláška č. 115/2013 Sb.

Vyhláška o stanovení specializované způsobilosti lékařů zjišťujících smrt a lékařů provádějících vyšetření potvrzující nevratnost smrti pro účely odběru tkání nebo orgánů určených pro transplantaci (vyhláška o specializované způsobilosti lékařů zjišťujících a potvrzujících smrt pro účely transplantací)

Vyhláška č. 114/2013 Sb.

Vyhláška o stanovení bližších podmínek posuzování zdravotní způsobilosti a rozsahu vyšetření žijícího nebo zemřelého dárce orgánů pro účely transplantací (vyhláška o zdravotní způsobilosti dárce orgánů pro účely transplantací) (*Vyhláška č. 7/2014 Sb., č. 369/2023 Sb.*)

Zákon č. 285/2002 Sb.

Zákon o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů a o změně některých zákonů (transplantační zákon)

§ 2

■ Možný dárce

- pacient, u něhož se s ohledem na jeho zdravotní stav **předpokládá smrt** a možnost odběru tkáně nebo orgánu
- nebo tělo zemřelé osoby, u níž byla prokázána smrt a u níž se předpokládá možnost odběru tkáně nebo orgánu

Zákon č. 285/2002 Sb.

Zákon o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů a o změně některých zákonů (transplantační zákon)

§ 20

- **Poskytovatelé zdravotních služeb jsou povinni neprodleně informovat o možných dárcích orgánů příslušné transplantační centrum**

(2) Pokutu lze uložit

a) poskytovateli zdravotních služeb

1. do výše 100000 Kč za nesplnění nebo porušení povinností stanovených v § 3, 4, § 6 odst. 1 a 4, § 8 odst. 1, § 10 odst. 1, 2 a 4, § 10a, 11, 13, § 16 odst. 1 a 2, § 20 odst. 1 a 3, § 21, 22, § 23 odst. 2, § 24 odst. 2 až 4, § 25 odst. 2, § 26 odst. 1 až 3, § 26d odst. 1 nebo § 28 odst. 1, 3 a 4,

Zákon č. 285/2002 Sb.

Zákon o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů a o změně některých zákonů (transplantační zákon)

§ 11, § 16

■ Nepřípustnost odběru (nesouhlas)

- Národní registr osob nesouhlasících s posmrtným odběrem tkání orgánů
- Zemřelý ještě za svého života ve ZZ prohlásí, že nesouhlasí...

Vítáme Vás na informační stránce Národního registru osob nesouhlasících s posmrtným odběrem tkání a orgánů.

Všeobecné informace o registru - tisková zpráva ministerstva zdravotnictví

Ministerstvo zdravotnictví zřídilo

Národní registr osob nesouhlasících s posmrtným odběrem tkání a orgánů

Dárcovství orgánů a tkání je vysoce humánním rozhodnutím. Darované orgány a tkáně zachraňují v akutních případech životy mnoha lidem a dalším umožňují prodloužení spokojeného života o mnoho let. To se týká zejména pacientů s onemocněním ledvin, srdce, plic a jater. Z tohoto hlediska je dobré, aby se každý zamyslel a odpovědně rozhodl, zda třeba on sám, či někdo z jeho příbuzných či dětí nebude v podobné situaci a zda nebude neúměrně dlouho čekat na telefonát z transplantačního centra – dostavte se k operaci!



Zákon č. 285/2002 Sb.

Zákon o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů a o změně některých zákonů (transplantační zákon)

■ **Odběr**

- všechny zákroky nutné pro získání tkání nebo orgánů určených pro transplantaci včetně vyšetření za účelem posouzení zdravotní způsobilosti dárce a jeho přípravy na odběr
- odběr od zemřelého dárce lze provést, jen byla-li zjištěna smrt.

■ **Charakterizace dárce/orgánu**

- shromáždění relevantních informací (posouzení zdravotní způsobilosti k odběru a vhodnosti k transplantaci...)

Vyhláška č. 114/2013 Sb.

☆ Přidej k oblíbeným

o stanovení bližších podmínek posuzování zdravotní způsobilosti a rozsahu vyšetření žijícího nebo zemřelého dárce orgánů pro účely transplantací (vyhláška o zdravotní způsobilosti dárce orgánů pro účely transplantací)

§ 2

■ **Posuzující lékař** vychází při posuzování zdravotní způsobilosti zemřelého dárce orgánů ze zjištění o zdravotním stavu zemřelého v době jeho života a ze zjištění dalšího lékařského vyšetření provedeného po jeho smrti, kterými jsou

- sérologické vyšetření za účelem vyloučení zejména virové hepatitidy B a C a infekce způsobené virem lidského imunodeficitu,
- lékařské vyšetření funkce orgánů, o jejichž použití k transplantaci se uvažuje,
- další lékařské vyšetření vyžádané posuzujícím lékařem za účelem vyloučení nemocí, vad nebo stavů uvedených v příloze č. 1 k této vyhlášce; tato lékařská vyšetření se provádějí v případě, že existuje lékařsky opodstatněné podezření, že zemřelý dárce trpěl nemocí, vadou nebo stavem uvedeným v příloze č. 1 k této vyhlášce.

Vyhláška č. 114/2013 Sb.

[☆ Přidej k oblíbeným](#)

o stanovení bližších podmínek posuzování zdravotní způsobilosti a rozsahu vyšetření žijícího nebo zemřelého dárce orgánů pro účely transplantací (vyhláška o zdravotní způsobilosti dárce orgánů pro účely transplantací)

Příloha č. 1 k vyhlášce č. 114/2013 Sb.

Nemoci, vady a stavy vylučující zdravotní způsobilost dárce

Nemoci, vady a stavy vylučující zdravotní způsobilost žijícího nebo zemřelého dárce k odběru tkání nebo orgánů jsou:

1. Nákaza nebo séropozitivita vyvolaná HIV,
2. závažný septický stav neovlivnitelný léčbou,
3. aktivní zhoubné nádorové bujení jakékoli lokalizace, s výjimkou některých primárních nádorů centrálního nervového systému, histologicky ověřeného místně ohraničeného basocelulárního karcinomu kůže, in situ karcinomu dělohy; při dárcovství rohovky nebo skléry jsou kontraindikací pouze zhoubné nádory z krvetvorné či lymfatické tkáně a zhoubné nádory oka a jeho adnex,
4. systémová onemocnění s vyjádřenými závažnými dopady na orgány určené k transplantaci (např. kolagenózy, vaskulitida),
5. Creutzfeld-Jakobova nemoc nebo jiná prionová onemocnění člověka nebo podezření na ně,
6. nedostatečná funkce orgánu určeného k transplantaci nebo párového orgánu neurčeného k transplantaci u žijícího dárce,
7. jiná další nemoc, vada nebo stav, které by podle současných poznatků vědy a klinické medicíny mohly vyloučit darování.

Intervence před průkazem smrti?

Možný dárce DBD/DCD

■ **Laboratorní vyšetření**

- odběry...ml krve, SARS-Cov2

■ **RTG plic, EKG**

■ **UZ břicha**

■ **Bronchoskopie, O2 testy**

■ **CT břicha/trupu**

■ **ECHO srdce (TTE, TEE)**

■ **Koronarografie**

■ **Možný dárce - rozhodování**

- Pokračování v „léčbě“
 - ❖ Cíl – vyčkání na smrt mozku

• Paliativní péče

- ❖ Cíl – ukončení a ano/ne DCD

■ **Transport pacienta do centra**

- Cíl - průkaz smrti a odběr orgánů

■ **Vyšetření, léčba**

- ATB, UPV, oběh (KPR, ECMO)
- Heparin, zavedení kanyl
- Cíl – péče o orgány pro příjemce

Použití VV-ECMO u dárce orgánů s prokázanou smrtí mozku – kazuistika a přehled problematiky

Stadlerová B.^{1,2*}, Černá Pařízková R.^{4*}, Škola J.^{1,2}, Škulec R.^{1,3,4}, Pokorná E.⁵, Šustek P.⁶, Prudil L.⁷, Černý V.^{1,4,8,9,10,11}

Anest intenziv Med. 2022;33(3-4):164-169

V kontextu této formulace by měla být i ostatní léčba či orgánová podpora (umělá plicní ventilace, ECMO či diskutabilní podání heparinu u DCD dárců ještě před zástavou oběhu a stanovením smrti apod.) akceptována a umožněna bez rizika protiprávního jednání, přestože z hlediska pacienta/dárce je neúčelná. V klinické praxi je akceptováno provádění základních vyšetření před zjištěním smrti, například fyzikální vyšetření, laboratorní vyšetření ke zjištění

Invazivní x neinvazivní výkony?

Právní rámec pro využití ECMO u dárců orgánů v České republice

...o různorodá neinvazivní vyšetření. Tato vyšetření jsou prováděna u orgánů určených pro transplantaci – splňují kritéria „odběru“, nadto dle výše uvedené vyhlášky je lze považovat za „zjištění o zdravotním stavu zemřelého v době jeho života“.

Použití VV-ECMO u dárce orgánů s prokázanou smrtí mozku – kazuistika a přehled problematiky

Stadlerová B.^{1,2*}, Černá Pařízková R.^{4*}, Škola J.^{1,2}, Škulec R.^{1,3,4}, Pokorná E.⁵, Šustek P.⁶, Prudil L.⁷, Černý V.^{1,4,8,9,10,11}

Anest intenziv Med. 2022;33(3-4):164-169

Doplnění právního výkladu:

- **...nemá být indikována léčba, která se jeví jako neúčelná ke stanoveným terapeutickým cílům,**
 - aby nedocházelo k nedůvodnému zatěžování pacienta a prodlužování jeho utrpení
 - aby nebyl po dlouhou dobu redukován na pouhé tělo biologicky přežívající na podpoře orgánů
 - není rozumného medicínského, etického a právního důvodu ji poskytovat
- **...naopak výkony prováděné jako „bridge to donation“**
 - medicínský účel – získání orgánů pro záchranu jiného pacienta...
 - krátkodobé udržení vitálních funkcí, přestože je překročen rámec terapie pacienta
 - k naplnění účelu presumovaného souhlasu s odběrem musí zahrnovat i souhlas (přivolení) s veškerými úkony nezbytnými pro uskutečnění odběru



Děkuji za pozornost